

Közösségek

DUJ DZSÉNE ONLINE

Ahogy az ujjam se egyforma, nincs két egyforma ember

Lakatos Józsefné Réca írása Tokár Zoltánné Katalin és Keresné Lévai Erika kommentárjaival, Schmidt Ildikó, Tarsoly Eszter és Heltai János Imre közreműködésével*

Az egy kalap alá vetés egyáltalán nem jó, mert nem vagyunk egyformák, sem a romák, sem a magyarok. Vannak a romák között is, akik isznak, nem dolgoznak, csellengenek, de hát magyarok között is vannak olyanok. Vannak olyan cigányok, akik odafigyelnek a gyerekükre. Én arra nagyon büszke va-

* Ildi és Eszter rövid, 15 perces beszélgetésre hívták Récát. A témában előre megegyeztünk, majd Réca beszélt róla, miközben Eszter gépelte. A legvégén néhány kérdést is feltettünk, elsősorban arra nézve, hogy kié a szöveg, miután a szöveget visszaolvastuk és megállapodtunk néhány részletben. Minderről hangfelvétel is készült. Az volt a célja ennek a módszernek, hogy a szövegalkotás / írás különböző módszereivel kísérletezzünk, mivel az íráshoz való viszonya más a különféle résztvevő csoportoknak. Ez az a szövegváltozat, amiben mindhárman megegyeztünk. „Kié ez a szöveg?” – ezt a kérdést is feltettük. „Az enyém” – mondta Réca. Megbeszéltük, hogy ő legyen-e az egyetlen szerzője, vagy Ildi és Eszter is legyenek társszerzők. „Ti is társszerzői vagytok” – mondta Réca – „Ha együtt írjuk, akkor nem szidhatnak le, mert ezt együtt mondtuk. Nem kedvességből akarom ezt”. „Meg a kérdéseink nélkül, lehet, hogy nem írtad volna le ezeket a dolgokat” – teszi hozzá Ildi. „Igen” – mondja Réca. „A szívemet bántja, hogy mondjam el, de nincs kinek. Most nektek elmondtam.”

Az így elkészült szöveget később egy csoportos beszélgetésen János felolvasta Réca, Kati és Erika előtt, és megkérte őket, hogy reagáljanak rá. Minden reakciót János jegyzett le, majd ezeket visszaolvasva együtt alakították ki a résztvevők a kommentárok végleges szövegét.

gyok, hogy az én családom nagyon sokat foglalkozik a gyerekejükkal, úgy a rokonaim, úgy a gyerekeim, mi mind olyan életet élünk. De tudok olyant is, szomszédok, akik isznak, drogoznak és nem foglalkoznak a gyerekkel. De magyarokat is ismerek olyanokat, akik rosszabb körülmények között vannak, és isznak. Ahogy az ujjam se egyforma, nincs két egyforma ember. Mint ahogy tanárok között is van olyan, hogy nézi le a roma gyerekeket. Azzal a tanárnak többet kellene foglalkozni, amelyik gyerekkel otthon nem tudnak annyit foglalkozni. Mint én is a kisunokámmal, addig nem alszik el, nem megy ágyba, amíg öt versszakot meg nem tudott tanulni. Most van az Anyám tyúkja, azt tanulom vele. Az unokám büszke volt rám, hogy én is tudom ezeket a verseket.

Nem mindegy, hogy milyen tanár tanítja a gyereket. Van olyan tanár, akiből én kinézem, hogy ő agresszívvá tenné a gyereket. Én nem adnám a gyerekemet hozzá. Őmiatta lenne agresszív a gyerek. Mert az ilyen tanár azt nézi, hogy az a gyerek milyen családból való, ő csak azzal foglalkozna, aki szimpatikus neki, nem azzal, aki rossz körülmények közül való, hanem ahol a szülő szimpatikus neki. Neki az olyan gyerek kellene, akinek a szüleje hozzá hasonló, a tanárhoz, a pedagógushoz hasonló. Ismerek olyant, aki több cigány gyereket lenézett, és volt, akit meg kiemelt. Tehát akinek a szüleivel ő ki tudott jönni, neki az olyan gyerek volt a kedvence.

Milyen körülmények közül való az a gyerek, ezt nézi. Rosszabb körülmények közül, vagy egy olyan kiemelt családból való. A rosszabb körülmény azt jelenti, hogy halmozottan hátrányos helyzetű. Például, ha dolgozik valakinek a felesége, dolgozik a férj, a szakmájukban dolgoznak, akkor ők nem kapnak támogatást, ők nem halmozottan hátrányos helyzetűek. De akkor is cigányul beszélnek, az ilyen kiemelt családok között is van ilyen, aki cigányul beszél, és szerintem az ilyen pedagógus nem szereti, ha cigányul beszélnek. Azt lehet rajta látni. Olyan a szókiejtése. Olyan mondatokat mond, hogy ő nem engedné az ő unokáját a Kabay iskolába járni. Minden nap megyek az unokámért, én látom, milyen szépen járnak a cigány gyerekek iskolába.

Én nem veszem egy kalap alá a magyarokat, vannak kiemelt magyarok, akik nem nézik azt, hogy én cigány vagyok. Olyan is van, aki azt mondja, hogy a romákat lenézik a magyarok.

Kati: Jónak találom, csak talán egy picikét, amikor a pedagógusok különbséget tesznek, az nem kemény egy kicsit?

Erika: Akinek nem inge, ne vegye magára.

Kati: Picit sértőnek találom, a pedagógusok közül az is magára veszi, akinek nem inge. De nem kell kivenni. De amúgy nagyon őszintén leírtad.

Erika: Vannak olyan tanárok, akik nem szívelik a roma gyerekeket. Ezt írta le Réca.

Kati: De vannak olyanok, akik ennyire kivételeznek? Biztos van. Sokszor én is gondoltam már arra, hogy valakivel kivételeztek. Engem is, én nagyon szerettem szavalni, meg a magyart nagyon szerettem, és megtanultunk egy verset, és mindig ötöst kaptam. Egyik osztálytalálkozón azt mondta egy osztálytársam, hogy te csak hallgass, mert te már akkor is ötöst kaptál, ha egy négysoros verset elmondtál. Heltai Jenő Szabadság című versét szavaltam ott fent a lépcsőn. És így sírt Ila néni. Hát, ha ezt te így érzed, akkor legyen. Még ugye mikor én jártam iskolába, és nekem voltak cigány osztálytársaim, mi nem tapasztaltuk meg a lenézést. Az ő érzéseiket nem tudom. Hogy ők hogy élték azt meg, hogy magyar volt az osztálytársaiknak a mit tudom én, hetven százaléka.

Réca: Én átéltem ezt. Mikor felmentem az iskolába, eleinte mind cigány osztályba jártunk. Ahol most van a karbantartó műhely. Na, én oda jártam, igen. És nagyon tökéletes tanárunk volt. Egy leninvárosi idős bácsi. Nagyon odafigyelt ránk. Nagyon jól megtanított minket mindenre. És három évig oda jártam.

És mikor átkerültem a magyarok közt, nemhogy nem jól éreztem magam. Hát egyáltalán, el voltunk különítve, a leghátsó padba. Hányan voltunk? Öten voltunk. Mi el voltunk a hátsó padba különítve. És mikor a magyaroknak ki kellett menni a táblán írni, mi abba nem vettünk részt. Se könyv nem volt nálunk, az olvasó. Amíg a cigányokkal jártam, ott volt. Füzet, ceruza, kréta, olvasókönyv, megvolt mindenünk. Itt már egy füzetet kaptunk, meg egy ceruzát. Onnantól fogva nem is szerettem iskolába járni. Tényleg így volt. Akkor voltam negyedikbe. Volt egy nagyon erős tüdőgyulladásom, beteg voltam, nagyon sokat kórházban voltam, és ez miatt felmentettek.

Kati: Ezeket látod nem tudtam, amiket most elsoroltál. Mondjuk énvelem se jártak, csak negyedikig. Egy fiú járt velünk hetedikig. És nem ballagott velünk senki. Én 1965-ben voltam első osztályos, és 1973-ban ballagtunk, akkor nem ballagtak velünk már. Egyedül egy fiú járt velünk hetedikig, ő kőműves lett. De már meghalt. De most tényleg, így az ő eszükkel gondolkodva, lehet, hogy

azért nem jöttek már ötödikbe, mert nem szerettek oda járni. Nem beszéltünk mi erről, gyerekek.